

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

technische universität
dortmund

GT VET

**Greening Technical VET – Sustainable Training
Module for the European Steel Industry**

Work Package 2

Industry Driven Analysis of Job Requirements

National Report – Raport krajowy

D.6.3.2

POLAND - POLSKA

15 Wrzesień 2011

Analiza prawa krajowego w zakresie ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa i higieny pracy pod kątem projektu GT VET

Projekt obejmuje zagadnienia prawne w następującym zakresie:

- Ochrona środowiska:
  - odpady
    - dyrektywa w sprawie odpadów
    - dyrektywa w sprawie składowania odpadów
    - dyrektywa w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego (WEEE) oraz dyrektywa w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych
  - emisja do atmosfery
    - dyrektywa dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (dyrektywa IPPC)
    - dyrektywa w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy
    - dyrektywa w sprawie emisji przemysłowych
    - Dokument Referencyjny BAT dla najlepszych dostępnych technik w produkcji żelaza i stali
  - emisja do wody
    - dyrektywa ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej
    - dyrektywa dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (dyrektywa IPPC)
    - dyrektywa w sprawie emisji przemysłowych
  - zmiana klimatu & efektywność energetyczna
- bezpieczeństwo i higiena pracy:
  - dyrektywa w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy
  - dyrektywa w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed ryzykiem związanym ze środkami chemicznymi w miejscu pracy

- dyrektywa w sprawie minimalnych wymagań w zakresie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa dotyczących narażenia pracowników na ryzyko spowodowane czynnikami fizycznymi (hałasem)
- dyrektywa narażenia pracowników na ryzyko spowodowane czynnikami fizycznymi (sztucznym promieniowaniem optycznym)
- dyrektywa w sprawie zbliżenia ustawodawstwa Państw Członkowskich odnosząca się do wyposażenia ochrony osobistej

Głównym aktem prawnym w Polsce w odniesieniu do ochrony środowiska jest ustawa „*prawo ochrony środowiska*” z 27.4.2001. Dokument ten obejmuje m.in. zagadnienia ochrony powietrza, wody, gleby, przed hałasem, ochronę zasobów mineralnych, przeciwdziałaniu skażeniom. Wszystkie obszary zagadnień środowiskowych analizowanych w projekcie, uwzględnione są w polskim prawie, a wszystkie dyrektywy (poza dyrektywą 2010/75/EU ze względu na fakt, iż termin wdrożenia do legislacji krajowej upływa 7 stycznia 2013 roku) mają swoje krajowe formy wykonawcze (tj. formy wprowadzenia do prawa krajowego), które dla każdej dyrektywy wyspecyfikowane są na stronie internetowej europejskiego serwisu prawnego EURLEX. Nie ma innych niż legislacja europejska regulacji krajowych, które wpływałyby na codzienną pracę techników mechaników I techników elektryków w hutnictwie.

Głównym aktem prawnym w Polsce w odniesieniu do bezpieczeństwa i higieny pracy (bhp) jest „*kodeks pracy*” z 26.6.1974. Ustawa ta reguluje wszystkie relacje pomiędzy pracodawcami a pracownikami, m.in. zagadnienia bhp. Wszystkie obszary zagadnień bhp analizowanych w projekcie, uwzględnione są w polskim prawie, a wszystkie dyrektywy (poza dyrektywą 2010/75/EU ze względu na fakt, iż termin wdrożenia do legislacji krajowej upływa 7 stycznia 2013 roku) mają swoje krajowe formy wykonawcze (tj. formy wprowadzenia do prawa krajowego), które dla każdej dyrektywy wyspecyfikowane są na stronie internetowej europejskiego serwisu prawnego EURLEX. Polskie regulacje prawne, zgodne z regulacjami europejskimi, wzbogacone są jednym istotnym rozporządzeniem ministra gospodarki. Jest to rozporządzenie „*w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w hutnictwie żelaza i stali*”

z 14.7.2010. Definiuje ono ogólne warunki bhp w głównych wydziałach hutniczych: wielkich pieców, stalowni, walcowniach, wytrawialniach oraz kuźniach. Zapisy rozporządzenia podają warunki pracy tych wydziałów i powinny być zawarte w indywidualnych kartach stanowiskowych pracy, gdzie pracują technicy mechanicy i elektrycy.

Analiza uregulowań spółki ArcelorMittal Poland w odniesieniu do ochrony środowiska oraz BHP wraz z listą analizowanych dokumentów

- Spółka przestrzega obligatoryjne prawo zarówno na poziomie Europejskim jak i krajowym
- Spółka tworzy dokumenty wewnętrzne różnej rangi:
  - polityki,
  - procedury korporacyjne – dokument ustalający tryb przeprowadzania działań lub procesu w Grupie ArcelorMittal,
  - procedury systemowe - dokument ustalający tryb przeprowadzania działań lub procesu w ArcelorMittal Poland S.A. Procedura określa cel, przedmiot, zakres i sposób działania, zadania, obowiązki oraz sporządzane zapisy,
  - Zarządzenie Dyrektora Generalnego – dokument należący do przepisów wewnętrznych najwyższej rangi, regulującym zagadnienia o znaczeniu zasadniczym dla spółki określający sposób postępowania i odpowiedzialność w AMP S.A. oraz wprowadzający do stosowania instrukcje,
  - plany w zakresie jakości, środowiska i BHP,
  - procedury operacyjne - dokument ustalający tryb przeprowadzania działań lub procesu w komórce organizacyjnej lub w całym ArcelorMittal Poland S.A.,
  - karty oceny ryzyka zawodowego,
  - stanowiskowe karty pracy.
- Zagadnienia ochrony środowiska

- Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania ArcelorMittal Poland S.A. wyd. I sierpień 2010 r.:
  - Polityka zakłada wśród celów między innymi zapobieganie i eliminowanie wszelkich nieprawidłowości dotyczących wszelkich urazów i chorób zawodowych oraz wszelkich nieprawidłowości związanych z ochroną środowiska. Wprowadza zasadę odpowiedzialności kierownictwa za wyniki w zakresie BHP i środowiska naturalnego oraz zasadę komunikacji, zaangażowania i szkolenia pracowników i pracowników podwykonawców dla osiągnięcia wyników w zakresie BHP, środowiska i jakości
  - Polityka Bezpieczeństwa Procesowego ArcelorMittal Poland S.A.
    - identyfikowanie zagrożeń w występujących awariach przemysłowych oraz identyfikację i analizę potencjalnych zagrożeń awarią przemysłową
    - zarządzanie ryzykiem poprzez analizę, ocenę i nadzorowanie ryzyka
  - Pozwolenia zintegrowane
  - Procedury:
    - PS/US/S.21 Identyfikacja, ocena i nadzór nad aspektami środowiskowymi
    - PS/ZJ-5/Z.18 Reagowanie na awarie, potencjalne awarie i poważne awarie
    - PS/ZJ-5/Z.20 Sterowanie operacyjne pracami i działaniami związanymi ze znaczącymi zagrożeniami i znaczącymi aspektami środowiskowymi
  - Wytwarzanie odpadów
    - Pismo Okólne nr 2/2010 DL z dnia 25.08.2010 w sprawie zbywania odpadów i produktów ubocznych oraz zagospodarowania materiałów zalegających w magazynach ArcelorMittal Poland S.A.

- Procedura postępowania z odpadami w ArcelorMittal Poland S.A. Oddział w Krakowie
- Zakładowe instrukcje gospodarki odpadami
- Pozwolenie dla ArcelorMittal Poland S.A. Oddział w Dąbrowie Górniczej na wytwarzanie odpadów powstających na terenie Bazy Przeładunku Rud zlokalizowanej na granicy dwóch miast: Dąbrowa Górnicza i Sławków /Decyzja Marszałka Województwa Śląskiego nr 4145/05/2009 z dnia 15.12.2009 wraz ze zmianami/
- Generowanie emisji do atmosfery
  - Pozwolenia zintegrowane
  - Pozwolenie dla AMP S.A. Huta Królewska na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza z instalacji nie wymagającej pozwolenia zintegrowanego. /Decyzja Wojewody Śląskiego nr ŚR-III-P6610/4/2/07 z dnia 16 kwietnia 2007r. /
  - Pismo Okólne nr 2/2004 DN w sprawie wewnętrznych norm dotyczących emisji substancji do środowiska oraz zasady kontroli ich przestrzegania w zakresie norm dotyczących jakości ścieków w punktach kontrolnych
- Generowanie emisji do wody
  - Pozwolenia zintegrowane
  - Pismo Okólne nr 2/2004 DN w sprawie wewnętrznych norm dotyczących emisji substancji do środowiska oraz zasady kontroli ich przestrzegania w zakresie norm dotyczących jakości ścieków w punktach kontrolnych
- Zanieczyszczenie gleby i wód gruntowych
  - Pozwolenia zintegrowane
- Skuteczność zmian klimatycznych i energii
  - Zezwolenie dla ArcelorMittal Poland S.A. oddział w Dąbrowie Górniczej na uczestnictwo w systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych wraz ze zmianami / Decyzja Wojewody Śląskiego nr ŚR-III/P/6610/D/CO2/2a/2/05/06 z dnia 10.04.2006 r. wraz ze zmianami/

- Decyzja na udział w systemie handlu uprawnieniami do emisji dla instalacji ArcelorMittal Poland S.A. Oddział w Krakowie z dnia 16.03.2010 r. (SR.III.JD.6610-16-1-05/06) wraz z późniejszymi zmianami
- Zagadnienia BHP
  - Zarządzenie nr 2/2009 DG z dnia 15.01.2009 w sprawie wprowadzania standardów operacyjnych Grupy ArcelorMittal w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, wraz ze zmianami
  - Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania ArcelorMittal Poland S.A. wyd. I sierpień 2010 r.
  - Polityka Bezpieczeństwa Procesowego ArcelorMittal Poland S.A.
  - Pismo Okólne nr 10/2006 DG z dn.17.10.2006 w sprawie: nadzoru nad bezpieczeństwem pożarowym w Mittal Steel Poland S.A.
  - Wymagania w miejscu pracy
    - Pismo Okólne nr 8/2005 z dnia 3 maja 2005 r. w sprawie planów poprawy warunków pracy
    - Pismo Okólne nr 10/2005 DG z 1 grudnia 2005 r. w sprawie szkolenia pracowników w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy
    - Pismo Okólne nr 7/2009 DB z dnia 6 sierpnia 2009 r. w sprawie bezpieczeństwa higieny pracy urządzeniach, instalacji i sieciach elektroenergetycznych
    - Pismo Okólne nr 16/2008 w sprawie bezpieczeństwa gazowego w ArcelorMittal Poland S.A. Oddział w Krakowie
    - Zarządzenie nr 1/2010 DG z dnia 19.01.2010 r. w sprawie prac, przy których wymagana jest obecność drugiej osoby w celu zapewnienia asekuracji – z. 1/2010 DG, Aneks 1/2010
    - Zarządzenie nr 8/2010 DG z dnia 22.12.2010 w sprawie podnoszenia świadomości w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia

- Nadzór nad bezpieczeństwem pracowników zatrudnionych w ArcelorMittal Poland S.A. na stanowiskach pracy, na których może wystąpić atmosfera wybuchowa – p.o. 15/2009 DG
- Zarządzenie Nr 3/2007 DG z dnia 25 maja 2007 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy (wg rozdz. 25/2007 DN), Aneks 1/2008, Aneks 2/2009, Aneks Nr 3/2011
- Procedura PS/ZJ-5/Z.15 Reagowanie na zdarzenia / zagrożenia potencjalnie wypadkowe
- Procedura PS/ZJ-5/Z.18 Reagowanie na awarie, potencjalne awarie i poważne awarie
- Procedura PS/ZJ-5/Z.20 Sterowanie operacyjne pracami i działaniami związanymi ze znaczącymi zagrożeniami i znaczącymi aspektami środowiskowymi
- Procedura PS/ZJ-5/B.19 Monitorowanie i kontrola stanu bezpieczeństwa i higieny pracy
- Niebezpieczne czynniki w miejscu pracy
  - instrukcje stanowiskowe, karty oceny ryzyka zawodowego oraz instrukcje czynnościowe
- Narażenie na działanie czynników chemicznych i bezpieczeństwa chemicznego
  - Substancje, preparaty, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym – p.o. 9/2005 DG (wg rozdz. 55/2005 DN), Aneks 1/2008, wg rozdz. 4/2008 DHS
  - instrukcje stanowiskowe, karty oceny ryzyka zawodowego oraz instrukcje czynnościowe
  - Pismo Okólne nr 13/2004 DN w sprawie postępowania z niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi w „Ispat Polska Stal” S.A. Oddział w Krakowie
  - Pismo Okólne nr 7/2004 DN w sprawie postępowania z niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi w Oddziale w Dąbrowie Górniczej

- Pismo Okólne nr 1/2006 DT z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie postępowania z urządzeniami lub instalacjami zawierającymi lub mającymi zawierać PCB, wyrobami zawierającymi azbest oraz substancje zubożające warstwę ozonową
- Hałas
  - instrukcje stanowiskowe, karty oceny ryzyka zawodowego oraz instrukcje czynnościowe
- Promieniowanie optyczne
  - Stosowanie źródeł promieniowania jonizującego w Oddziale Huta im. Tadeusza Sendzimira – p.o. 6/2003 DN
- Środki ochrony osobistej
  - Pismo Okólne nr 2 /2009 DG z dnia 08.04.2009 r. w sprawie zasad stosowania okularów przeciwpyłowych, obuwia ochronnego z podnoskami, hełmów ochronnych i kamizelek odblaskowych
  - Zarządzenie nr 3/2009 DG z dnia 19 stycznia 2009 r. w sprawie bezpieczeństwa podczas wykonywania prac na wysokości w ArcelorMittal Poland S.A.

W związku z faktem istnienia wielu lokalizacji /zakładów, które poprzednio (przed inkorporowaniem do struktur Arcelor Mittal Poland) posiadały własne regulacje – firma obecnie prowadzi prace mające na celu unifikację uregulowań prawnych we wszystkich lokalizacjach.

Regulacje środowiskowe (i związane zagadnienia BHP) – stosowanie w Spółce:

Legislacja

- Legislacja krajowa (włączając w to europejską) jako baza
- Pozwolenia zintegrowane w połączeniu z BAT
- Dokumenty wewnętrzne opracowane przez Spółkę w celu doprecyzowania zapisów ogólnych prawa krajowego do warunków Spółki

Strategia Spółki

- Opracowane Polityki i Systemy Zintegrowanego Zarządzania pokazują kierunki wymaganych zmian
- Spółka wprowadza standardy z ostrzejszymi wymaganiami niż wymogi prawa krajowego i europejskiego
- instrukcje stanowiskowe, karty oceny ryzyka zawodowego oraz instrukcje czynnościowe są wystarczającymi dokumentami dla każdego pracownika by przestrzegać zasad jakości, ochrony środowiska i BHP

Wpływ na pracę techników utrzymania ruchu

- Prawie wszystkie dokumenty w zakresie ochrony środowiska i BHP mają bezpośredni lub pośredni wpływ na codzienną pracę
- Regulacje w odniesieniu do generowania, składowania i utylizacji odpadów, w szczególności olejów i smarów

Legislacja o szczególnym znaczeniu

- Pozwolenia zintegrowane – prowadzą do zgodności z BAT w niektórych obszarach produkcyjnych
- Regulacje w zakresie emisji CO₂
- Regulacje w zakresie ryzyka zawodowego
- rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w hutnictwie żelaza i stali

Istotne zagadnienia ochrony środowiska i BHP nie uregulowane prawnie

- Spółka opracowała dodatkowe dokumenty prawne, jak Księga Środowiska, Księga Zawodowego Bezpieczeństwa i Higieny Pracy, Standardy Bezpieczeństwa, które pokrywają wszystkie zagadnienia

Środowiskowe / BHP cele wyznaczone przez Spółkę

- „Bezpieczna i zrównoważona produkcja stali” – bezpieczeństwo przede wszystkim, optymalne zużycie energii
- Zero wypadków

Promowanie polityk/strategii Spółki w zakresie ochrony środowiska i BHP

- Przesyłania pocztą elektroniczną wszystkich dokumentów do pracowników posiadających komputery
- Potwierdzanie podpisem przeczytania dokumentów
- Dostępność wszystkich dokumentów w sieci intranet

- Postery
- Monitoring przez przeglądy i audyty

Zapewnienie pracownikom świadomości o zgodności z legislacją / strategią w zakresie ochrony środowiska i BHP

- Spółka opracowała Program Zarządzania Świadomością
- Organizacja Dnia Bezpieczeństwa
- Artykuły w gazetce Spółki
- Konkursy proekologiczne
- Zbiórki elektrośmieci
- Forum Ekologiczne
- Eko-ambasador
- Sadzenie drzew

Odpowiedzialność z zagadnienia środowiskowe (i związane z nimi zagadnienia BHP):

- Sprawami ochrony środowiska zajmuje się Biuro Ochrony Środowiska - 14 osób. W ograniczonym zakresie sprawami ochrony środowiska zajmują się pracownicy wydziałów produkcyjnych, współpracujący przy inwestycjach, bilansowaniu, monitoringu z pracownikami Biura Ochrony Środowiska.
- Sprawami BHP zajmuje się Biuro BHP - 25 osób.
- Biuro Ochrony Środowiska, Biuro BHP oraz Biuro Rekrutacji i Szkoleń są osobnymi komórkami organizacyjnymi, jednakże współpracują ze sobą.
- Firma posiada internetową bazę prawną „ESQUOLA” zawierającą identyfikację wymagań prawnych. Aktualizacja wykonywana jest przez firmę zewnętrzną, nadzór sprawuje Biuro Ochrony Środowiska i Biuro BHP.
- cele środowiskowe ustalane są dla poszczególnych zakładów tak więc obejmują również aspekty związane z działalnością tych pracowników. Określają je również instrukcje stanowiskowe, czynnościowe, obsługi. Przed pracownikami stawiane są cele środowiskowe i BHP w aspekcie

do ich pracy, między innymi:

- praca zgodnie z obowiązującymi instrukcjami, procedurami i standardami,
- bezpieczna praca – stosowanie środków ochrony osobistej, wykorzystywanie specjalistycznego sprzętu,
- prawidłowa gospodarka odpadami, utylizacja substancji niebezpiecznych, racjonalna gospodarka smarami i olejami,
- Ocena realizacji celów dokonywana jest kwartalnie przez Kierowników komórek organizacyjnych, przeprowadzane są audyty zewnętrzne i wewnętrzne, audyty stanowiskowe i audyty zachowań, prowadzony jest system oceny pracowników,
- Postawa pracownika w aspekcie środowiskowym i BHP może być brana przy ocenie pracownika i ustalaniu wysokości premii motywacyjnej, funkcjonuje dodatek mistrzowski uzależniony od wyników.

Przeprowadzenie badań w Spółce (wywiady i/lub warsztaty)

Środowiskowe / zielone aspekty pracy kwalifikowanej w Spółce (Technik Elektryk i Technik Mechanik):

UMIĘJĘTNOŚCI, KWALIFIKACJE I ZAWODY

Zgodnie z definicją zawodów w projekcie w firmie zatrudnionych jest:

- 219 techników-mechaników,
- 381 techników-elektryków.

Wymagane kwalifikacje:

- Wykształcenie średnie techniczne, staż minimum 1 rok, wiedzę merytoryczną jak i praktyczną wynikającą zarówno ze stażu pracy jak i wykształcenia dla wykonywania danego zawodu. Uprawnienia potrzebne dla wykonywania określonych czynności stanowiskowych (np. uprawnienia SEP dla elektryków, konserwator urządzeń dźwignicowych, kurs spawacza).

- Nie wszyscy pracownicy posiadają wymagane kwalifikacje. Możliwe są sytuacje wykształcenia podstawowego lub zawodowego oraz kilkuletni staż pracy, a także szkolenie przywarsztatowe.
- Poziom wykształcenia, staż pracy mają wpływ na wysokość wynagrodzenia.
- Rodzaj prac wykonywanych przez technika-elektryka i technika – mechanika:
  - przygotowywanie urządzeń do remontu, prace remontowe (demontaż, sprawdzanie, uruchamianie urządzeń po remoncie), prace konserwacyjne,
  - pomiary eksploatacyjne maszyn, urządzeń i instalacji
  - wykrywanie i usuwanie uszkodzeń w układach elektrycznych, mechanicznych hydraulicznych i energetycznych
  - wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w ramach prowadzonych prac modernizacyjnych i nowych uruchomień.
  - usuwanie awarii, kontrola pracy urządzeń, bieżące przeglądy i naprawy urządzeń mechanicznych, elektrycznych, instalacji automatyki i sieci energetycznych
  - zgłaszanie bieżących potrzeb eksploatacyjnych, uszkodzeń powierzonej aparatury, zagrożeń dla prawidłowej pracy systemów sterowania i urządzeń technologicznych.
  - Monitorowanie działań jak i funkcjonowania wszelkich maszyn związanych z procesem produkcyjnym. Wdrażanie i modyfikowanie poszczególnych komponentów maszyn czy urządzeń elektrycznych i mechanicznych, a także ich konserwacja i remonty.
- Pracownicy dopuszczeni do wykonywania pracy muszą mieć odpowiednie uprawnienia zależne od rodzaju wykonywanej pracy

Ekologiczne aspekty pracy

- prawidłowa gospodarka odpadami (segregowanie odpadów) , freonami, olejami, smarami, izotopami oraz zrównoważone gospodarowanie surowcami, materiałami, energią oraz opakowaniami.

- obowiązek stosowania przepisów ochrony środowiska w każdym z przejawów działalności,
- przewidywanie zagrożeń środowiskowych występujących podczas wykonywania prac
- odpowiednia organizacja stanowiska pracy,
- racjonalna gospodarka odpadami i opakowaniami.
- prawidłowa eksploatacja urządzeń i należyte wykonywanie obowiązków - zmniejszenie emisji do atmosfery i minimalizacja hałasu.

Wykonywana praca bezpośrednio wpływa na powstawanie odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne oraz zużycie materiałów i energii natomiast pośrednio wpływa na stan maszyn i urządzeń. Podczas swojej pracy pracownicy mogą spotkać się np. z emisją niezorganizowaną, gdzie źródłem jej powstania jest np. awaria urządzeń, pożar przenośników taśmowych, pożar, wybuch, skażenie.

Ekologiczne aspekty pracy a aspekty BHP

- prawidłowe wykonywanie prac konserwacyjno-remontowych wpływa na poprawę stanu BHP pracowników zatrudnionych przy obsłudze maszyn i urządzeń natomiast prawidłowy sposób postępowania z odpadami czy materiałami niebezpiecznymi zmniejsza zagrożenia dla pracownika i innych. Również te związane z możliwością wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (pożar, wybuch, skażenie powietrza, wód, gleby).
- Przykładowo: przy emisji niezorganizowanej, gdzie źródłem jej powstania jest np. awaria urządzeń, należy stosować okulary ochronne, maski przeciwpyłowe.
- Inny przykład: wymiana świetlówek na energooszczędne źródła światła (użyteczna niebezpiecznego odpadu połączona z poprawą oświetlenia na stanowisku pracy - eliminacja efektu stroboskopii (mrugania).

Wkład zawodów w realizację celów polityki

Każdy pracownik powinien:

- chronić środowisko naturalne i minimalizować w sposób systematyczny ujemny wpływ swojej codziennej pracy na środowisko poprzez redukcję zużycia energii i mediów, stosowania sprawnych maszyn i urządzeń (w

szczególności ochronnych), właściwe postępowanie z odpadami, prawidłową organizację stanowiska pracy.

- brać czynny udział w Programie Zarządzania Świadomością
- bezwzględnie przestrzegać obowiązujących standardów BHP, procedur i innych przepisów z zakresu BHP i ochrony środowiska,
- Szczegółowe zadania dla poszczególnych pracowników określone są również w kartach stanowiskowych i instrukcjach czynnościowych.
- Przykładowe zadania:
  - wyłączanie zbędnego oświetlenia
  - wykorzystywanie energooszczędnych urządzeń, dbałość o stan maszyn i urządzeń
  - segregacja odpadów, odzysk zużytego oleju
  - eliminowanie i minimalizowanie zagrożeń dla zdrowia, życia pracownika
  - stosowanie się do standardów bezpieczeństwa AM
  - czynny udział w Programie Zarządzania Świadomością
- Monitorowane wykonywania zadań odbywa się na bieżąco poprzez nadzór operacyjny nad pracownikami, sprawowany przez przełożonych. Na bieżąco podejmowane są działania mające na celu eliminację nieprawidłowych zachowań w zakresie ochrony środowiska i BHP. Zgodnie z obowiązującymi procedurami monitorowanie realizacji zadań następuje również w comiesięcznych analizach wyników monitorowania aspektów środowiska. Zgodnie z programem Zarządzania Świadomością przeprowadzane są audyty stanowiskowe i czynnościowe. Cyklicznie odbywają przeprowadzane są również audyty zewnętrzne i wewnętrzne.

System Szkoleniowy w Spółce

- Firma posiada coroczny plan szkoleń. Zakres szkoleń jest uzależniony od wykonywanych zadań; propozycje szkoleń do planu zgłaszane są przez poszczególne komórki organizacyjne. Firma nie posiada formalnego programu szkoleń tylko i wyłącznie w zakresie w zakresie ochrony środowiska.

- Aspekty środowiskowe omawiane są zarówno w trakcie szkoleń BHP jak i szkoleń w zakresie systemów zarządzania oraz szkoleń prowadzonych przez bezpośrednich przełożonych.
- Przykłady pakietów szkoleniowych: BHP OKRESOWE DLA OSÓB ZATRUDNIONYCH NA STANOWISKACH ROBOTNICZYCH , OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO , GOSPODARKA ODPADAMI , POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE
- Szkolenia odbywają się oficjalnie, zazwyczaj w godzinach pracy i są finansowane przez pracodawcę
- Obligatoryjnie prowadzone są szkolenia w zakresie BHP: wstępne, okresowe itp.
- Prowadzone są również szkolenia formalne i nieformalne dla osób których zakresy obowiązków dotyczą dyrektyw i przepisów unijnych (np. w zakresie pozwoleń zintegrowanych IPPC, systemu handlu emisjami ETS, REACH)/ przepisów krajowych /przepisów firmowych . Każdy pracownik ma dostęp do intranetu „studnia” gdzie w zakładce ochrona środowiska może zapoznać się z aktualnymi wymaganiami prawnymi: w zakresie pozwoleń zintegrowanych IPPC, systemu handlu emisjami ETS, REACH)/ przepisów krajowych /przepisów firmowych, oraz innymi informacjami z zakresu ochrony środowiska. Dodatkowo w części zakładów prowadzone są szkolenia środowiskowe w ramach wdrażanego projektu WCM. Dodatkowo pracownik może być w razie potrzeby skierowany na takie szkolenie przez przełożonego po akceptacji działu szkolenia. Zapoznavanie się pracowników z wymaganiami dyrektyw i rozporządzeń realizowane jest głównie poprzez zapoznavanie pracowników z wewnętrznymi aktami normatywnymi (pisma okólne, zarządzenia, polecenia służbowe, itp.) instrukcjami i procedurami systemowymi w których wymagania te znajdują pełne odzwierciedlenie.
- Dyrektywy i rozporządzenia kształtują szkolenia dla rozpatrywanych zwodów, gdyż pracownicy muszą być zaznajomienia z przepisami aby w sposób prawidłowy wykonywać czynności zawodowe.

Zmiany/rozwój aspektów środowiskowych w przyszłości

- ograniczanie emisji CO₂ i związana z tym poprawa efektywności energetycznej maszyn i urządzeń.
- zmiany w technologii – w kierunku dostosowywania do najlepszych dostępnych technik oraz zmiany w procesie produkcyjnym – optymalizacja prowadzenia procesu produkcyjnego, minimalizacja zużycia energii, mediów, surowców, ilości wytwarzanych odpadów
- zmiany prawa – zaostrzenie przepisów, zwiększenie opłat za korzystanie ze środowiska, zaostrzenie kar
- zmiany kulturowe – wzrost liczby interwencji obywatelskich, wzrost nacisków ze strony społeczności lokalnych i organizacji „ekologicznych”

Rozwój metod pracy

- Rozwój metod pracy skierowany będzie na zwiększenie świadomości pracowników w zakresie ochrony środowiska, wprowadzenie proekologicznych technik pracy (stosowanie innowacyjnych, energo- i materiałoozczędnych technik, racjonalne wykorzystywanie zasobów (zmniejszenie zużycia energii elektrycznej, wody, surowców naturalnych) i recykling wytwarzanych odpadów, minimalizacja potencjalnych zagrożeń dla środowiska naturalnego w przypadku awarii.

Istotne zmiany w zakresie ochrony środowiska i BHP

- zastosowanie nowych technologii i rozwiązań mających za zadanie zmniejszenie oddziaływania na środowisko (ograniczenie emisji zanieczyszczeń, zmniejszenie zużycia energii elektrycznej, lepsza gospodarka odpadami
- położenie większego nacisku na BHP poprzez wprowadzanie standardów operacyjnych BHP, praca zgodnie ze standardami, zmniejszenie stanu wypadkowości i zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w zakładach
- podniesienie świadomości pracowników w sprawach BHP i ochrony środowiska

- zmiana przepisów REACH w zakresie formy kart charakterystyk substancji i preparatów
- objęcie nowych instalacji systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych
- inwestycje w projekty związane z ochroną środowiska (budowa oczyszczalni ścieków, inwestycje w nowe filtry zmniejszające emisję szkodliwych substancji, dążenie do eliminacji najistotniejszych zagrożeń)

Problemy dotyczące spraw związanych z ochroną środowiska (i związanych zagadnień BHP) – ostatni rok

- konieczność zapoznania pracowników z nowymi kartami charakterystyk substancji
- ograniczenie emisji CO₂ do atmosfery, oczyszczanie wody, emisja pyłów, ilość odpadów poprodukcyjnych
- awarie urządzeń i maszyn, spowodowane również dużymi opadami deszczu w 2010 r.
- zmniejszenie liczby wypadków przy pracy i ich stopnia ciężkości.

Zmiany w zakresie ochrony środowiska i BHP – ostatnie 5 lat

- Zwiększony został nacisk na ochronę środowiska oraz zwrócono szczególną uwagę na BHP. Nastąpił wzrost świadomości pracowników w zakresie zagadnień i działań proekologicznych oraz BHP poprzez realizację Programu Zarządzania Świadomością, konkursy i imprezy proekologiczne
- Wprowadzono wiele rozwiązań systemowych usprawniających między innymi gospodarkę odpadami, zmodernizowano dużą część istniejących maszyn i urządzeń oraz dokonano dużych zmian w infrastrukturze, zautomatyzowano szereg procesów
- Zaostrzono szereg procedur wewnętrznych, co wpłynęło pozytywnie na poprawę bezpieczeństwa pracy oraz zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko.

Działania w kierunku poprawy zrównoważonego rozwoju i bezpiecznej pracy

- działania proświadcnościowe i promocyjne wśród pracowników na rzecz dbałości o środowisko i bezpieczeństwo pracy
- ustawiczne podnoszenie świadomości pracowników oraz kultury ochrony środowiska i przestrzegania zasad BHP
- zwiększenie ilości wewnętrznych kontroli środowiskowych, w szczególności dla instalacji mających znaczący wpływ na środowisko
- wprowadzenie elementów motywacyjnych w systemie płac
- prowadzenie edukację ekologiczną: pikniki ekologiczne i akcji uświadcamiające poprzez zabawę/ rozrywkę, eko-maile, konkursy ekologiczne, opisywanie bieżących problemów środowiskowych dotyczących poszczególnych działów
- Zwiększenie nakładów finansowe na inwestycje proekologiczne, modernizacje i remonty